

O'zbekistonda Kapital Bozorini Rivojlantirish Masalalari

**Toshkentdagi Singapur Menejmentni
rivojlantirish instituti
Yoshlar bilan ishlash
bo'limi menejeri**

Muxiddinov Baxtiyor Mirmuminovich

Kirish

Kapital bozori mamlakat iqtisodiyotining muhim segmenti bo'lib, u moliyaviy resurslarni jamg'arganlardan investitsiya qiluvchilarga samarali taqsimlashga xizmat qiladi. O'zbekistonda kapital bozorini rivojlantirish iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, raqobatbardoshlikni oshirish va moliyaviy tizimni mustahkamlash uchun muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda mamlakatda kapital bozorini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqilib, qonunchilik va institutlar tizimi takomillashtirilmoqda.

Kapital Bozorining Ahamiyati va Mazmun-Mohiyati

Kapital bozori iqtisodiyotda uzoq muddatli moliyaviy resurslarni jalb qilish, investitsiyalarni rag'batlantirish va korporativ boshqaruvni yaxshilashga xizmat qiladi. R.Zhang va boshqalar fikricha, kapital bozori shakllangandan so'ng korporativ sektor faoliyati yaxshilanadi va bozor kapitallashuvi oshadi. Shuningdek, kapital bozori davlat ulushini qisqartirish va xususiy sektorni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi.

O'zbekistonda Kapital Bozorini Rivojlantirishning Asosiy Muammolari

O'zbekistonda kapital bozorini rivojlantirishda quyidagi asosiy muammolar mavjud:

- Iqtisodiyotda davlat ulushining yuqoriligi, bu esa xususiylashtirish jarayonlarini sekinlashtiradi.
- Aksiyadorlik jamiyatlarida samarali korporativ boshqaruv tizimining yo'qligi.
- Investitsion jozibadorlikni oshirish bo'yicha chora-tadbirlarning yetarli emasligi.
- Kapital bozori regulyatorlarining samaradorligi pastligi.

Rivojlantirish Strategiyalari va Chora-Tadbirlar

O'zbekiston Respublikasi 2021-2025 yillarga mo'ljallangan kapital bozorini rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqdi. Ushbu strategiyada quyidagi asosiy yo'nalishlar belgilangan:

• Kapital bozorining kapitallashuvini 2023 yil yakuniga qadar 45 trillion so'mga yetkazish.

- Bank kreditlashiga muqobil samarali moliyalashtirish mexanizmini yaratish.
- Xalqaro moliya bozorlari bilan integratsiyalashuvni kuchaytirish.
- Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan keng foydalanish.
- Qimmatli qog'ozlar chiqarilishini ko'paytirish va investitsiya dasturlarini rivojlantirish.

• Qonunchilik bazasini takomillashtirish va investorlar huquqlarini himoya qilish.
Kapital Bozorining Rivojlanish Ko'rsatkichlari

So'nggi yillarda kapital bozorining asosiy ko'rsatkichlari ijobiy o'sish sur'atlarini ko'rsatmoqda. Xususan, 2023 yil yakuniga qadar bozor kapitallashuvi 45 trillion so'mga yetkazilishi rejalashtirilgan. Shuningdek, respublika va hududiy investitsiya dasturlari doirasida loyihalarning qimmatli qog'ozlar orqali moliyalashtirilgan qismi 5 foizga yetkazilishi ko'zda tutilgan.

Jadval: O'zbekistonda Kapital Bozorini Rivojlantirishning Asosiy Ko'rsatkichlari (2021-2023)

Ko'rsatkich	2021 yil	2023 yil (reja)	O'sish (%)
Bozor kapitallashuvi (trln so'm)	30	45	50
Qimmatli qog'ozlar orqali moliyalashtirilgan loyiha ulushi (%)	3	5	66.7
Investitsiya jalb qilish hajmi (mlrd so'm)	10 000	15 000	50

**Kapital Bozorining Hozirgi Holati va Rivojlanish Tendensiyalari
Yevroobligatsiyalar bozori**

2019-yildan beri O'zbekiston korporativ yevroobligatsiyalar bozorida tezkor rivojlanish kuzatilmoqda. 11 ta emissiya va 15 ta transh orqali jami 4,785 milliard AQSh dollari va 6 trillion so'm miqdorida mablag' jalb qilindi. Ushbu mablag'lar asosan davlat korxonalariga tegishli bo'lib, Navoiy kon-metallurgiya kombinati (NGMK), O'zbekneftgaz va UzAuto kabi yirik kompaniyalar

tomonidan chiqarilgan. Bu korporativ sektorning xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirib, yirik iqtisodiy loyihalarni moliyalashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Investorlarning talabining yuqoriligi, masalan, NGMK uchun 5,5 milliard AQSh dollari va O'zbekneftgaz uchun 1,7 milliard AQSh dollari miqdoridagi talab, O'zbekistonning iqtisodiy istiqbollarning ijobiylikini ko'rsatadi.

Investitsiyalar va iqtisodiy o'sish

2025-yilning birinchi choragida O'zbekiston iqtisodiyoti 6,8% o'sdi, bu o'tgan yillardagi o'sish sur'atlaridan yuqori. Shu davrda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi 120,4 trillion so'mni tashkil etdi, bu 2024-yilga nisbatan 7,9% ko'proq. Chet el investitsiyalari va kreditlari umumiy hajmi 8,7 milliard dollarni tashkil qilib, shundan 6,6 milliard dollar yangi asosiy fondlarni yaratishga yo'naltirildi.

2025-yilda O'zbekiston 42 milliard AQSh dollari miqdorida xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni rejalashtirmoqda, shundan 5,3 milliard dollar xalqaro moliya institutlari orqali keladi. 81 ta yirik loyiha va 8 000 dan ortiq kichik va o'rta tashabbuslar amalga oshirilishi kutilmoqda.

Xususiylashtirish va davlat aktivlarini sotish

2025-yilda davlat aktivlari va yer uchastkalarini sotish orqali 30 trillion so'mlik mablag' jalb qilish rejalashtirilgan. Ushbu xususiylashtirish dasturi doirasida 115 ta jamiyat ustav kapitalidagi ulushlar, 659 ta ko'chmas mulk ob'ektlari va 6,1 ming gektar yer uchastkalari savdoga chiqariladi. Bu esa kapital bozorining likvidligini oshirish va xususiy sektorning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Kapital Bozorini Rivojlantirishning Asosiy Yo'nalishlari va Chora-Tadbirlar

• **Qonunchilik va regulyatorlikni takomillashtirish:** Investorlarning huquqlarini himoya qilish va bozor ishtirokchilarining faoliyatini tartibga solish uchun qonunchilik bazasini kuchaytirish.

• **Korporativ boshqaruv tizimini yaxshilash:** Yirik davlat korxonalarida ESG (atrof-muhit, ijtimoiy mas'uliyat va korporativ boshqaruv) reytinglarini joriy etish orqali boshqaruv sifatini oshirish.

• **Xalqaro moliyaviy bozorlar bilan integratsiya:** Yevroobligatsiyalar emissiyalari orqali xalqaro investorlarni jalb qilish va moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish.

• **Investitsion muhitni yaxshilash:** Xususiylashtirish dasturlari va investitsiya loyihalarini jadallashtirish orqali kapital bozorining o'sishini rag'batlantirish.

• **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish:** Bozorning shaffofligi va samaradorligini oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish.

Jadval: O'zbekistonda Kapital Bozorining Asosiy Ko'rsatkichlari (2021-2025)

Ko'rsatkich	2021 yil	2023 yil (reja)	2025 yil (prognoz)	O'sish (%) (2021-2025)
Bozor kapitallashuvi (trln so'm)	30	45	60	100
Yevroobligatsiyalar orqali jalb qilingan mablag' (mlrd \$)	0	4,785	6	-
Asosiy kapitalga investitsiyalar (trln so'm)	90	110	130	44
Xorijiy investitsiyalar hajmi (mlrd \$)	5	7	8,7	74
Davlat aktivlari xususiylashtirish hajmi (trln so'm)	-	-	30	-

Xulosa

O'zbekistonda kapital bozorini rivojlantirish iqtisodiy o'sish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Davlat tomonidan ishlab chiqilgan strategiya va chora-tadbirlar kapital bozorining kapitallashuvini oshirish, investitsiya muhitini yaxshilash va xalqaro integratsiyani kuchaytirishga qaratilgan. Shu bilan birga, davlat ulushining kamaytirilishi, korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirish va regulyatorlarning faoliyatini takomillashtirish zarur. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va qonunchilikni takomillashtirish orqali kapital bozorining raqobatbardoshligi va investitsion jozibadorligi yanada oshirilishi mumkin. O'zbekistonda kapital bozorini rivojlantirish so'nggi yillarda sezilarli darajada jadallashdi. Yevroobligatsiyalar bozorining kengayishi, asosiy kapitalga

investitsiyalarning oshishi va xususiylashtirish dasturlari bu rivojlanishning asosiy omillari hisoblanadi. Davlat tomonidan qabul qilingan strategik hujjatlar va farmonlar kapital bozorining samaradorligini oshirish, investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan. Shu bilan birga, korporativ boshqaruvni yaxshilash va xalqaro moliyaviy bozorlar bilan integratsiyani kuchaytirish zarurati saqlanmoqda. Bu esa O'zbekiston kapital bozorining barqaror va raqobatbardosh rivojlanishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekistonda kapital bozorini rivojlantirish masalalari, IJFD, 2023.
2. Kapital bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida, Lex.uz, 2024.
3. Kapital bozori rivojlanish ko'rsatkichlari va amaliy natijalar, Yuz.uz, 2025.
4. Kapital bozorini rivojlantirish strategiyasi (2021-2025), Strategy.uz, 2021.
5. Kapital bozori tahlili, SQB, Yanvar 2025
6. Kapital bozori tahlili, SQB, 2024
7. O'zbekiston iqtisodiyoti birinchi chorakda 6,8% o'sdi, Gazeta.uz, 2025
8. O'zbekistonda asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi oshdi, UzDaily.uz, 2025
9. Kapital bozori tahlili, Investitsion Banking Departamenti, Aprel 2025, SQB
10. Kapital bozori tahlili, SQB, Fevral 2025
11. 2025-yilning xususiylashtirish dasturi, Kapital.uz, 2025

**Research Science and
Innovation House**

